

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
 Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

Eminescu - trecut, prezent, viitor

Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT

Cartea cu și despre EMINESCU e fascinantă. Te copleșește prin numărul acelor care au avut curaj, putere, bunăvoință și iscusința necesară de a se apropia și îndrăgii atât de mult pe Astrul poeziei, pe acela care a șlefuit limba română, i-a dat ritm, armonie și melodie, încât au creat monumentale opere, Critice, sau de evidențiere a ceea ce o minte de geniu ne-a lăsat în patrimoniul Cultural Național. Dacă ar fi să cuprind într-un cuvânt tot ceea ce se etalează în vitrinele micro-expoziție ar fi: REMARCABIL
 E de nespus: o expoziție de Carte Veche Eminescu!

Colaj de cărțile expuse

Și asta pentru că Eminescu e trinitatea neamului românesc. Și aici cred, mai degrabă că, s-ar potrivi o „colecție de ediții mai vechi”, cu opera și despre scrierea lui Eminescu, pornind toamai de la concluzia de început. Cei

care l-au citit pe Eminescu, chiar și mulți dintre străini - fiind tradus în franceză, germană, rusă, maghiară, l-au promovat și criticat, dar au întrezărit în el această trinitate.

Orice lectură a operei sale te mișcă, indiferent de vârsta la care o parcurgi, ori o revezi. Edițiile de acum 100 și mai bine de ani, sau poeziile de început încredințate de Mihai Eminovici, botezat **EMINESCU**, revistei *Familia* – **coligatul original**, după restaurare, a intrat în colecția Muzeului Memorial „Iosif Vulcan”, fiind donat tot de generalul Dr. Lazăr Cârjan -, au cuprins în conținut această trinitate, desigur întregită de la debut la consacrare. Cât de mult l-au îndrăgit și criticat contemporanii bogătani pe Eminescu, rezultă din însăși realitatea vieții trăite de acest geniu al culturii românești printre „străinii” *Doinei* sale.

2

Prin urmare *Poeziile* lui Eminescu, cu notițe de Titus Maiorescu, apărute în 1892, au valoare adăugată sporită prin însăși acele notițe. Și cât de sugestivă este dedicația făcută chiar de Eminescu: „**Spre aducere aminte de către Aglai Droghda**” (născută Eminescu, sora poetului), cu semnătura olograf a acestuia (foto). Cât valorează o asemenea carte? Dacă profesorul Ion Rotaru, renumit grafolog are dreptate când a zis „sunt sigur că dedicația este autograful lui Eminescu”, dar, ca orice expert, avea o îndoială, fapt pentru care recomanda posesorului proprietar „să apeleze la un grafolog autorizat”, dar nu a ezitat să felicite pe generalul Cârjan pentru această remarcabilă achiziție. Această carte e cu adevărat foarte rară. Valoarea ei de patrimoniu cultural național nu poate și prețuită.

Eminescu editat la 1904 cu *Geniu pustiu*, sau *Poveștile* în ediție Gerota, din 1933, *Viața și opera*, coordonată de N. Zaharia în 1923, *Poeziile din Biblioteca Semănătorul*, Arad 1923, *Scrisori politice și literare* de Mihai Eminescu, *manuscrise inedite și culegeri din ziare și reviste*, vol. I (1870 - 1877), ediție critică din 1905, până în ediții mai noi 2022, conțin sublinieri în text, dacă ne uităm pe exemplarele aflate în Colecția de excepție, expusă la Muzeul Iosif Vulcan din Oradea, cu începere din 12 ianuarie 2023, timp de o lună. *Nuvelele* publicate în Ed. Șaraga, începând din 1893, reprezintă doar câteva repere cuprinse în valoroasa *Colecție de carte cu și despre Eminescu*, pe care cu sârg generalul Lazăr Cârjan a alcătuit-o și pe care ne-o propune încântării privitorilor. Toți cei care s-au ocupat de opera lui Eminescu și i-au donat carte, pentru valoroasa și inedita colecție, au adăugat încurajări și felicitările lor colecționarului. Cu dulce invidie gratulăm și noi pe generalul Dr. Lazăr Cârjan pentru ideea de a-l aduna pe Eminescu, din atâtea ipostaze prezentate și a-l expune în casa *Familiei* sale de început publicistic.

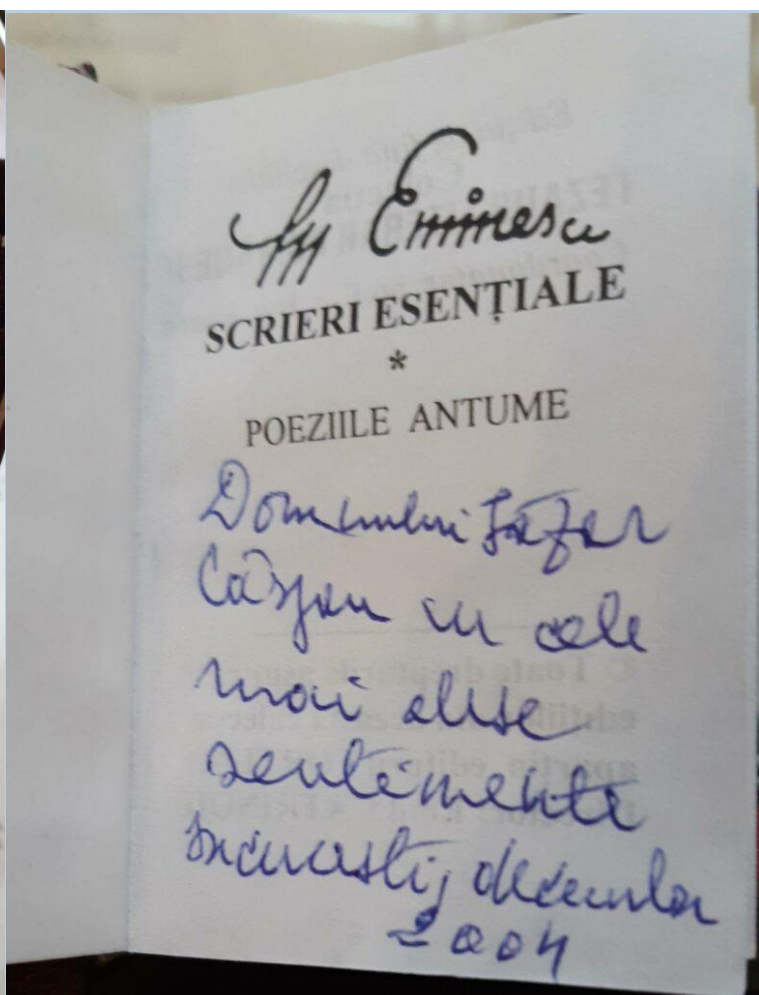
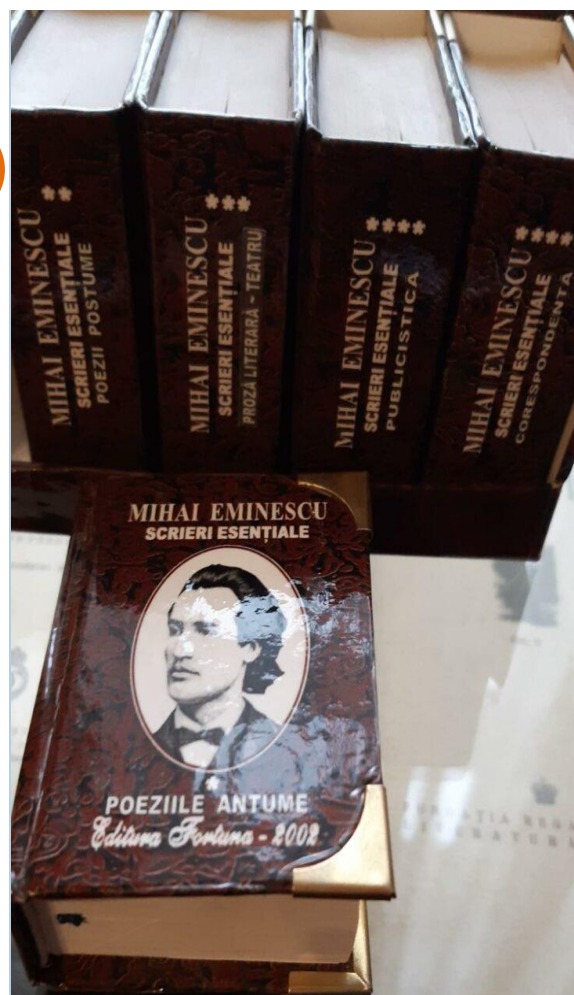
Dacă e să definim, ca la carte pasiunea^[1], ea trebuie legată de colecționar^[2] și așa pot depune mărturie, fiind privilegiat vizitator și al atingerii acestor comori ale culturii române, că lucrări create pentru și despre o minte genială, care sintetizează trecutul, prezentul și direcționează, cu viziune de Luceafăr, viitorul național e atotcuprinzătoare în: poezie, proză, teatru, reviste, articole, medalii, timbre, cărți poștale, afișe, fotografii,

adunate admirabil, încât repeți: **CARTE FRUMOASĂ CINSTE CUI TE-A STRÂNS!** Cărțile expuse, dintre cele 565 ale colecției întregi - sunt valoroase prin grija colecționarului care le-a și restaurat, în parte, le-a îmbrăcat cu grijă în haină nouă, și le-a pus amprenta personală cu sigla: "L. CÂRJAN".

Remarcăm în colecție ediția Eminescu, alcătuită de Dumitru Panaitescu-Perpessicius (20 de volume, cu peste 500 pagini fiecare), ori/și cele 30 de volume ale Receptării critice a Operei lui Eminescu, ediție îngrijită de Academia Română, ediție inițiată și coordonată de academicianul Eugen Simion.

Îl puteți asculta pe Dumitru Panaitescu-Perpessicius vorbind despre Mihai Eminescu, într-un fragment difuzat

panaitescu-perpessicius-despre-mihai-eminescu/. E o desfătare să-l auzi pe bihoreanul Gheorghe SĂRAC, cântându-l le Eminescu, înregistrat pe discuri, benzi magnetice și acum pe Yotobemuzic. Sunt prezente operele Eminesciene văzute de marii critici literari: Titu Maiorescu, Alexandru Vlahuță, George Călinescu, Constantin Barbu, Negoțescu, Noica, Vianu, Oprea, Benic, Bușulenga, Petru Creția, ș.a. La o examinare mai atentă, și nu cred să greșim, nu lipsește nimic esențial, din OPERA lui EMINESCU, din extraordinara Colecție Eminescu a lui Lazăr Cârjan!

4

Orice urmă a lăsat Eminescu are valoare patrimonială. Orice lucru despre memoria lui face cinste creatorului de artă și colecționarului. Într-o ordine aleatoare vom aminti că Numele Eminescu îl poartă multe școli și licee, străzi și bulevarde, monumente și busturi, medalii numismatice, timbre filatelice și bancnote, toate spre nemurirea poetului nepereche și cinstirii glorioasei sale opere. Așa remarcăm cea mai mică tipăritură Eminescu, apărută în România în 1934 la Galați. Apoi și alte ed. Ex libris, în Ediția Crican, Oradea

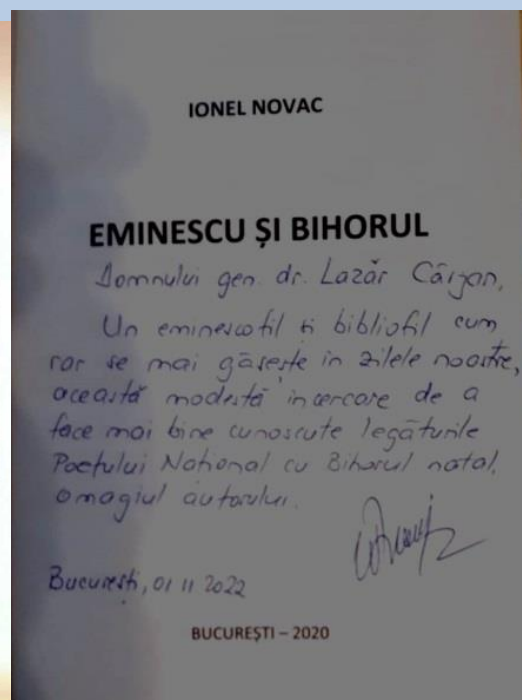
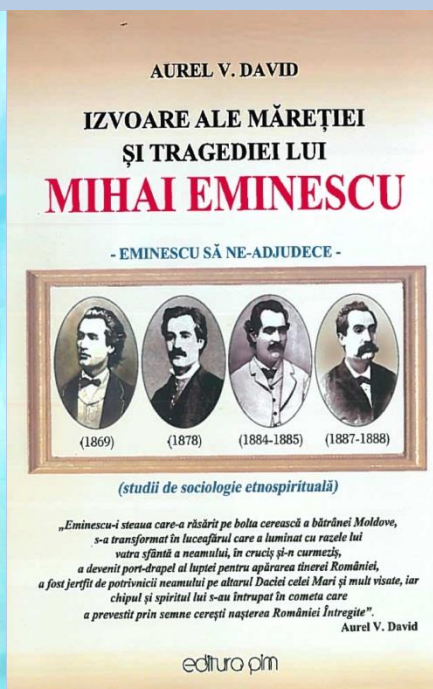
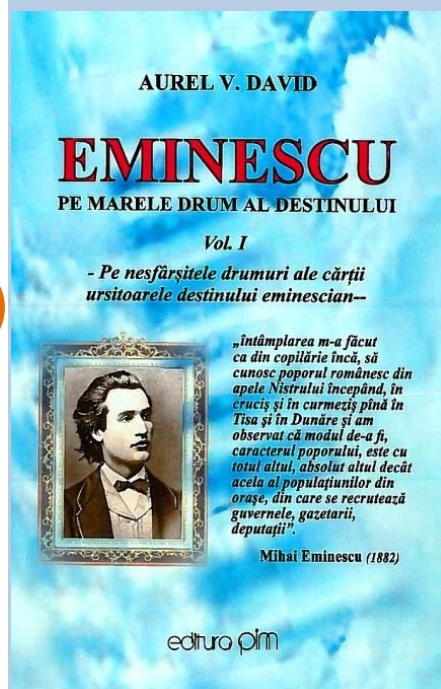
Revista *Cetatea Cavalerilor* a găzduit în coloanele sale mai mulți autori, cu articole și cărți despre Eminescu, și a tipărit un *Supliment Eminescu*, care este inclus și în această inedită colecție memorială **Eminescu** (fișă nr.105). În *Suplimentul Eminescu* tipărit semnează articole prof. univ. dr. Dumitru Preda, Mircea Popa, Aurelian Popa Sravri, Aurel Pentelescu, dr. Gh. C. Nistoroiu, dr. Ionel Novac, dr. Constantin Moșincat, și rapsodul Gh. Sărac, primul care a cântat romane pe versurile lui Eminescu. Apoi, în Revista *Cetatea Cavalerilor* s-a continuat publicarea unor cărți de autor semnate de Stelian Vasilescu, *Eminescu student la Viena* (piesă de teatru), două volume documentate de Dr. Ionel Novac, *Eminescu și Bihorul*, și *Mihai Eminescu și „Cele trei Crișuri”*, 3 volume scrise cu acribie de Dr. Aurel V. David (foto), volume ajunse și în colecția domnului Lazăr Cârjan. Țin să amintesc faptul că Lazăr Cârjan a fost unul din inițiatorii bustului Eminescu, donat Centrului Cultural Român de la Budapesta. În colecția domniei sale se află, iată și **insigna**, care poartă chipul lui Eminescu după grafica de excepție realizată de Aurel David.

Volume mai vechi și mai noi, strălucesc în colecția de excepție. Proprietarul dovedește cel puțin două lucruri: în primul rând că-l iubește și prețuiește nespus pe Eminescu, apoi că orice colecție se creează cu trudă, zbatere, perseverență, vreme de o jumătate de veac. Despre colecționar amintirile ne duc cu un sfert de veac în urmă când la Muzeul Militar Național – Filiala Oradea, împreună cu Lazăr Cârjan (colonel atunci, general astăzi), am realizat o expoziție temporară care avea ca tematică: **cascheta polițistului**, cu exemplare adunate din toată lumea, peste 150 bucăți și 200 de uniforme. Colecția a fost dăruită Muzeului poliției române din Târgoviște. Iată latura altruistă a colecționarului.

Eminescu pe marele drum al destinului, 2 volume (fiecare cu peste 350 p.), și *Izvoare ale măreției și tragismului lui Mihai Eminescu* (530 p.) alcătuite de istoricul dr. colonel Aurel V. David reprezintă o originală operă științifică-documentară pentru Eminescu „steaua care-a răsărit pe bolta cerească a bătrânei Moldave, care s-a transformat în Luceafărul care a luminat cu razele sale vatra sfântă a neamului, în cruciș și curmeziș, a

devenit port-drapel al luptei pentru apărarea tinerei României, a fost jertfit de potrivnicii neamului pe altarul Daciei Mari și mult visate, iar chipul și spiritul lui s-au întrupat în cometa care a prevestit prin semne cerești nașterea României Întregite”[3].

Și tot din categoria noutăților cităm cartea semnată de conf. univ. dr. G.D. Iscriu, *Eminescu dacolog. Eminesciencine*, (460 p.), care citează din Veronica Micle, numindu-l „*vârf nalt al piramidei ochiul meu abia-l atinge... (...), Geniul tău planează-n lume!*”, pentru că, spunea Eminescu: „Nu alegem vorbele cum îndulcesc sau înăspresc lucrul, ci după cum acoperă mai exact ideea noastră, și când suntem aspri nu vorbele ci adevărul ce voim a spune e aspru”. Și atunci, evoluția românității trebuie să salte, de la zicerea lui Aldea Teodorovici, *Eminescu să ne judece*, la ceva sublim, covârșitor, de necuprins etern, cum spune Aurel V. David: ***Eminescu să ne-adjudece!*** Foarte cuprinzătoare această sintagmă: ***Eminescu să ne adjudece***, căci atât contemporanii săi, cât și criticii, ulterior, l-au ridicat și coborât după bunul lor plac, până când oameni raționali și adânc cugetători au pus coroana pe opera Luceafărului, care ne-a adjudecat ca popor și națiune, acum trebuie valorizat în trinitatea operei sale pentru trecut, prezent și viitor. De acea Gheorghe Serac l-a cântat și apărât și în procese câștigate pentru adevăr și dreptate.

Scena teatrului, de la ideea lui Iosif Vulcan, respectiv a necesității unui teatru național românesc, la marile dramaturgii, a inclus în repertoriu și începuturile erei create de „pilonii civilizației străvechi” pe care Eminescu dorea s-o păstreze sfântă, pentru „strămoși, ca să doarmă-n colb de cronici”, netulburați de pigmeii și mișei politiciii epocii sale. Așa, cred că-i potrivit, să apreciem și să încadrăm piesa scrisă cu verb ritmat, specific tânărului Eminescu (la 19-22 ani) al personajului - documentat în profunzime și cu o sintetică privire asupra altor personaje - căroră Stelian Vasilescu le dă viață în ***Eminescu, student la Viena***, jucată la Teatru din Oradea în 1975 (marcând un dublu eveniment: debutul unui dramaturg și a teatrului-lectură), rescrisă de autor în 2000. Eminescu, susținea, la 1871 în tulburătorul său articol, semnat Varo, prin care ne-a lăsat un adevărat **testament politic** că „**națiunea română trebuie să se afle pe terenul de drept pe care stau toate celelalte națiuni ale Austriei - nimic mai mult, nici o iotă mai puțin!**”! Acesta, de altfel, a fost și motivul pentru care procurorul public din Budapesta l-a citat pentru audieri. României, din imperiu, după înfăptuirea dualismului austro-ungar, au declanșat lupta politică națională pentru drepturi, susținută prin orice formă, și prin cultură, în special. Tânărul Eminescu, de la Viena la Congresul de la Putna, ridică fruntea lui lată spre aspirații legitime ale poporului român, considerând că „poporul e în drept”, după cum avea să cuprindă această idee în întreaga sa operă publicistică.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „GHEORGHE ȘINCAI” ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ A CAVALERILOR DE CLIO
ORADEA LICEUL TEORETIC „AUREL LAZĂR” ORADEA**EMINESCU**
EXPERIENȚE CULTURALE

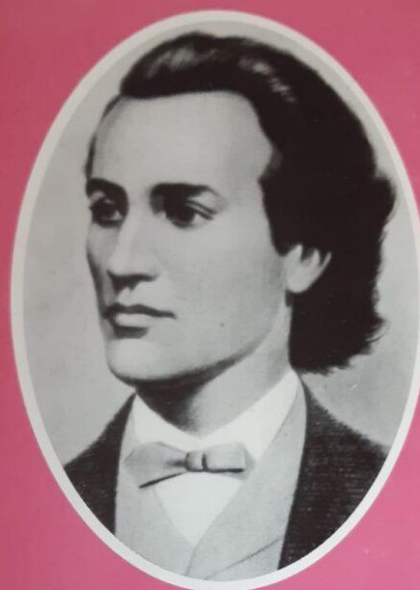
DESEN DE ȘTEFAN POPA POPA'S

www.biblioteca-cavalerilor.ro

LUNI – 17 IANUARIE 2022 – ZIUA CULTURII NAȚIONALE

Bibliotecar Delia PANTEA – Col. r. Dr. Constantin MOȘINCĂ – Prof. Dr. Livia GIURCUȚĂ

STELIAN VASILESCU

EMINESCU,
STUDENT LA VIENAEditura „Josif Vulcan” – Oradea
2000

Aflăm opinia și justificarea pe care Stelian Vasilescu o avea față de această piesă de teatru (el mai scrisese *Bălcescu* – în 1978 și *Iancu, moțul din Apuseni*, în 1988): „am simțit că-mi fuge pământul de sub picioare. Apoi, în fața fotografiei Omului cu chip de ZEU și a volumului său de Poezii, am îndrăznit, am notat primele replici... Știu, Eminescu e de necuprins... Dar flori, flori roșii de dragoste și admirație avem dreptul, avem datoria să-i aducem. Atât am încercat, și eu să fac...” (S.V. februarie 1975)

Eminescu, de la tumultuoasă activitate de poet, publicist și om veșnic îndrăgostit a fascinat pe contemporani și a creat dispute dintre cele mai aprige, duse până la absurd. Dacă în primii ani, în afara unui volum de poezii, îngrijit de Titu Maiorescu, și de sora lui Aglaia, Eminescu era socotit ca fiind o „piață rea” pentru tinerii ce studiaseră prin străinătăți, care aveau tendințe de suicid – depresii datorate în fapt eșecului propriu – până a-l face responsabil pe Eminescu, „nebun politic” și „xenofob”, interzis chiar, datorită intervenției politice deviate, pe filieră evreiască, pe care și ale căror apucături Eminescu le-a încondeiat! El n-a fost șovin. N-a fost xenofob! El iubea omul bun! Aprecia și cinstea valoarea și munca plugarului. Falsurile și calomniile la adresa lui Eminescu, îndreptate cu premeditare și a bolii sale au fost clarificate profesional de Dr. Ovidiu Vuia cu următoarele concluzii, susținute din convingere, că departe de „orașele iritate pentru creierul lui sensibil”, marele nostru poet s-ar fi însănătoșit complet, căci nu era dement, ci distrus organic „supraîncărcat prin intoxicație mercurială”.^[4]

Lăudăm inițiativa bihoreanului nostru rapsod Gheorghe Sărac, primul care a cântat romane pe versurile poetului, care a inițiat câștigat și procesul pornit prin care a dovedit că **Eminescu nu a fost nebun**. Ce și cum a fost folosit numele lui Eminescu, cu temei sau doar ca pretext, pe scena marelui festival „Cântarea României”, prin acele seri de **Eminesci** (pornite în 1977) rămâne de apreciat. Cert este că pentru participanți au fost seri literare de neuitat, după cum vor rămâne și pentru memoria veșnică a Poetului nostru național.

Prin cunoașterea strămoșilor ancestrali –popor primordial în Dacia Edenică și Sfânta Geția, rămași ca tracogeto-daci- valahi, după izvoarele vechi, mai nou puse în circulație, *de la Nistru pân' la Tisa*, teritoriu străbătut la pas de Eminescu, și unde pentru Eminescu dreapta credință din *Scrisoarea I* însemna „Începutul pe când ființă nu era, nici ne-ființă/ Pe când totul era lipsă de viață și voință...// Dar cea mai reprezentativă creație a credinței monoteiste o transpune în *Rugăciunea unui dac* (septembrie 1879). Iată doar câteva tușe a ceea ce considerăm noi trinitatea lui **Eminescu: Trecut, Prezent și Viitor!**

Sintetizat statistic, Expoziția cuprinde un inventar de 468 poziții, cu mențiunea că unele au 30, 20, sau mai puține volume, cu un total de 565 piese, care sporesc zilnic. La acestea adăugăm „piese”, altele decât carte, pentru a avea o imagine completă a colecției de excepție alcătuite în jurul Luceafărului, de Ziua Culturii Naționale, **EMINESCU**.

Felicitări colecționarului general Dr. Lazăr Cârjan, cinste gazdei, Muzeul Memorial „Iosif Vulcan”, și neobositului curator poet Dr. Ioan F. POP!

[1] Stare afectivă deosebit de intensă și durabilă pentru cineva sau pentru ceva; dragoste foarte puternică; manifestare, exteriorizare a unui astfel de sentiment.

[2] Serie de obiecte de același fel sau de aceeași categorie, care, adunate și dispuse sistematic, reprezintă o valoare artistică, științifică, documentară

[3] Colonel, conf. univ. dr. Aurel V. David, *Izvoare ale măreției și tragismului lui Mihai Eminescu*, Editura PIM, Iași 2021

[4] Apud Ovidiu Vuia, Misterul morții lui Eminescu, Ed. Paco, București, 1996, p.96, în *Eminescu dacolog Eminesciane*, p. 359, Eminescu sub vraja primei mari iubiri,

7

